

II-1

**Politikai kommunikáció
– politikai diskurzus**

ELTE ÁJK Politológiai Doktori Iskola
2000-2001 és 2002-2003 tanév

**SZABŐ
MÁRTON**
szabomarton.e3.hu

Politikai kommunikáció – politikai diskurzus

1. Információs társadalom, diszkurzív politológia

- NYÍRI KRISTÓF (1993): Hagyomány és társadalmi kommunikáció. *Replika* 11–12: 284–293.
- JOHN BENDER – DAVID E. WELLBERY (2000): Retorikusság: a retorika modernkori visszatérése. Fordította Boda Zsolt. Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 289–320. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.
- SZABÓ MÁRTON (1998 [1996]): A vitatkozó politika: Vázlat a politika diszkurzív értelmezéséről. Szabó Márton: *Diszkurzív térben. Tanulmányok a politikai tudásról és a politika nyelvéről*. Budapest: Scientia Humana. 340–384. (A tanulmány vitája a Politikatudományi Szemle 1997 év 1, 2, 3, 4 számokban)
- SZABÓ MÁRTON (2000): Beszélő politika – diszkurzív politológia. Szabó Márton (szerk.) *Beszélő politika: A diszkurzív politikatudomány teoretikus környezete*. 5–9. Budapest: Jászöveg Műhely Kiadó.

2. Szimbolikus és „valóságos” politika

- ROZANN ROTHMAN(2000 [1981]): Politikai szimbolizmus. Fordította Szabó Márton. Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 133–178. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.
- MURRAY EDELMAN(2000[1964]): A politika szimbolikus használata. Előszó. Fordította Szabó Péter. Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 179–192. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.
- SIMON HARRISON(2000 [1995]): A szimbolikus konfliktus négy típusa. Fordította Kovács Ágnes. Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 193–211. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.
- SUSAN GAL (2000 [1991]): Bartók Béla temetése: Európa-kép a magyar politikai retorikában. Fordította Szabó Márton. Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 259–286. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.

3. Politikai szerepek

- REINHART KOSELLECK (1997 [1975]): Az aszimmetrikus ellenfogalmak történeti politikai szemantikája. Fordította: Szabó Márton. Budapest: József Műhely Kiadó.
- REINHART KOSELLECK (1998 [1994]): Ellenségfogalmak. Fordította: Szabó Márton. *Szabó Márton (szerk.): Az ellenség neve.* 12–23. Budapest: József Műhely Kiadó.
- MURRAY EDELMAN (1998 [1988]): Politikai ellenségek konstruálása. Fordította: Erdei Pálma. *Szabó Márton (szerk.): Az ellenség neve.* 88–123. Budapest: József Műhely Kiadó.
- LÁNYI GUSZTÁV (2000): A politikai magatartás dramaturgiája. *Szabó Márton (szerk.): Beszélő politika: A diszkurzív politikatudomány teoretikus környezete.* 185–221. Budapest: József Műhely Kiadó.

4. Közélet és magánélet viszonya

- HELLER MÁRIA – RÉNYI ÁGNES (1997): Magánbűnök és közkerölcsök: A „köz” és a „magán” ellentéte és a nyilvánosság problémája. *Szabó Márton (szerk.): Szövegvalóság: Írások a szimbolikus és diszkurzív politikáról.* 85–98. Budapest: Scientia Humana.
- GERARD HAUSER (2000 [1998]): Civil társadalom és nyilvánosság. Fordította Szabó Márton. Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus.* 478–449. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.
- WALTHER DIECKMANN (2000 [1969]): A politikai kommunikáció stílusai. Fordította Szabó Márton. Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): *Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus.* 79–113. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas
- RICHARD SENETT (1998 [1974, 1976]): A közélet problémája. *Richard Senett: A közéleti ember bukása.* Fordította: Boross Anna. Budapest: Helikon, 13–56.
- SZABÓ MÁRTON (1999): A közjő diskurzusai: Elméleti kérdések és a magyar politika a kilencvenes években. *Sárközy Erika (szerk.): Rendszerváltás és kommunikáció.* 11–20. Budapest: Osiris Kiadó – Erasmus Közéleti Kommunikációs Intézet.

5. Média és valóságkonstrukció

- GEORGE GERBNER (2000): Kik mesélik a történeteket? Fordította: Nagy Zsolt. *George Gerbner: A média rejtett üzenete. Válogatott tanulmányok.* 11–16. Budapest: Osiris, MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport.
- GEORGE GERBNER (2000): A közönség hatalmáról, a választék sokszínűségéről és más hasonló illúziókról. Fordította: Nagy Zsolt. *George Gerbner: A média rejtett üzenete. Válogatott tanulmányok.* 17–33. Budapest: Osiris, MTA-ELTE Kommunikációelméleti Kutatócsoport.
- TAMÁS PÁL (1999): A tematizációról. *Béres István – Horányi Özséb (szerk.) Társadalmi kommunikáció.* 139–151. Budapest: Osiris Kiadó.
- ROGER SILVERSTON (1999 [1994]): A közönségről. Fordította: Benda Klára. *Replika 38* (1999 december): 63–87.
- KLAUS BRUHN JENSEN (1999 [1991]): Befogadásvizsgálatok: a jelentés társadalmi természete. Fordította: Gayer Zoltán. *Replika 38* (1999 december): 55–62.

6. A politikai manipuláció vagy politikai marketing

- JÜRGEN HABERMAS (1971 [1962]): A közvélemény fogalmáról. *Jürgen Habermas: A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása*. 339–359. Fordította: Endreffy Zoltán. Budapest: Gondolat.
- SÍKLAKI ISTVÁN (1993): A demagógia működés módja. *Rubicon* IV. évf. 1–2: 31–33.
- KISS BALÁZS (1999): Politikai kommunikáció és marketing. *Sárközy Erika (szerk.): Rendszerváltás és kommunikáció*. 131–139. Budapest: Osiris Kiadó – Erasmus Közéleti Kommunikációs Intézet.
- NÉMET ERZSÉBET (1999): A politikus mint „áru”. *Sárközy Erika (szerk.): Rendszerváltás és kommunikáció*. 140–151. Budapest: Osiris Kiadó – Erasmus Közéleti Kommunikációs Intézet.
- GABRIELLA KLEIN (2000 [1979]): A politikai jelszó. Megjegyzések a retorika, a pragmatika és a lingvisztika közötti interakcióról. Fordította: Kiss Balázs. *Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 385–393. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.

7. A diskurzuselemzés kérdései

- SZABÓ MÁRTON (1999): Diskurzuselemző iskolák. Kézirat. MTA Politikai Tudományok Intézete.
- TEUN VAN DIJK (2000 [1993]): A kritikai diskurzuselemzés elvei. Fordította: Kriza Borbála. *Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 442–477. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.
- KISS BALÁZS (2000): Michel Foucault diskurzuselmélete és a politika nyelvi vizsgálata. *Szabó Márton (szerk.): Beszélő politika: A diszkurzív politikatudomány teoretikus környezete*. 51–85. Budapest: Jószoveg Műhely Kiadó.
- THOMAS J. KAPLAN: A közpolitika elemzés narratív struktúrája. Fordította: Boda Zsolt. *Szabó Márton – Boda Zsolt – Kiss Balázs (szerk.): Szövegváltozatok a politikára: Nyelv, szimbólum, retorika, diskurzus*. 547–560. Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, Universitas.

8. A magyar politika kommunikatív-diszkurzív valósága

- HOFER TAMÁS (1992): Harc a rendszerváltásért szimbolikus mezőben. *Politikatudományi Szemle* I. évf. 1: 29–51.
- SZABÓ MÁRTON (1998): A rendszerváltás szemantikája és szimbolikája. *Szabó Márton: Diszkurzív térben. Tanulmányok a politikai tudásról és a politika nyelvéről*. 127–163. Budapest: Scientia Humana.
- KOVÁCS ÉVA (1995): „Itt a piros, hol a piros”. Kizáró eljárások a magyar igazságtételi vitában 1990–1992. *Politikatudományi Szemle* IV. évf. 3: 75–88.
- CSIGÓ PÉTER (1998): A gazdasági stabilizációs diskurzus – a konszolidáció diskurzus. *Szociológiai Szemle* 3: 121–151.
- SZABÓ MÁRTON (1999): Publicisztikai politológia Magyarországon a kilencvenes években. *Politikatudományi Szemle* VIII. évf. 4: 81–93.
- CSIZMADIA ERVIN (1997): Ideológiák, eszmék és a politika nyelve. *Szabó Márton (szerk.): Szövegvalóság: Írások a szimbolikus és diszkurzív politikáról*. 171–194. Budapest: Scientia Humana.

A szemináriumi foglalkozások tervezett menete

1. A szemináriumom az I. és a II. évfolyamos PhD hallgatók vesznek részt és a tematikában jelzett, illetve a külön megbeszélt témákkal foglalkozunk.
2. Minden foglalkozás elején elhangzik egy maximum tizenöt perces vitaindító a megbeszélt téma és irodalom alapján. A foglalkozás gerincét a kijelölt téma megvitatása alkotja, amelynek háttere egyrészt a vitaindító, másrészt az elolvasott irodalom.
3. Minden egyes témához ki lesz jelölve egy elolvasható mennyiségű alapirodalom (két-három tanulmány vagy könyvrészlet), amelynek az elolvasása minden foglalkozásra, minden résztvevő számára kötelező.
4. A vitaindító előadást jelentkezés alapján bárki tarthatja Ennek középpontjában az elolvasásra kijelölt alapirodalom interpretálása, illetve a bennük kifejtett problémák bemutatása áll, amit kiegészít a tematikában a témához megadott további irodalom.
5. A tematika azonban át is alakulhat. Egyrészt a két évfolyamon készülnek olyan disszertációk, amelyek valamilyen módon kapcsolódnak a fenti tematikához. Javaslom, hogy ezek a szeminaristák esetleg a dolgozatukhoz kapcsolódó (esetleg annak részeként tervezett) témában vállaljanak előadást. Az új téma és irodalma kialakítása megbeszélés tárgya. Másrészt érdeklődés alapján további témák megvitatását is kitűzhetjük. Vagyis a tematikában kihagyás és bővítés egyaránt lehetséges.

Budapest, szeptember hónap

Szabó Márton
egyetemi tanár